

França, atrapada a Costa d'Ivori

El conflicte de Costa d'Ivori deixa Chirac en una situació complicada, incapaç fins ara de fer realitat el paper de mediador entre les dues parts enfrontades. L'actitud de França, però, no és altruista: els seus governants i empresaris són conscients del potencial econòmic del país i rebutgen les pretensions del president ivorià d'acostar el país als EUA.

El Govern francès es troba atrapat en el conflicte de la Costa d'Ivori, que enfronta des de fa dos anys el president Laurent Gbagbo i els rebels, agrupats en les Forces Noves, desplegats al nord del país africà. En el seu pols amb Gbagbo, el president Jacques Chirac ha aconseguit el suport dels països occidentals, que han sancionat el règim ivorià al Consell de Seguretat de les Nacions Unides, i de Sud-àfrica i Nigèria, dues potències regionals africanes. Gbagbo no està sol: té el suport de bona part dels ivorians del sud, receptius al seu discurs nacionalista i antifrancès, que consideren una provocació de Chirac la destrucció de la seva força aèria.

Les relacions entre el Gbagbo i Chirac no havien estat mai bones: el president ivorià acusava el Govern francès de donar ales a la guerrilla amb la imposició dels acords de Marcoussis-Accra, de gener de 2003. Els acords retallaven els poders del president, i establien la formació d'un govern d'unitat nacional i el desarmament dels rebels. El govern de coalició es va formar, però ha estat inoperant, mentre el president es negava a cedir poders i mobilitzava les milícies del seu partit, el Front Popular Ivorià (FPI), temudes pels seus atacs contra l'oposició. Al nord, els rebels es mostraven incapaços de restablir els serveis públics i semblaven més preocupats per saquejar els béns de l'estat i atemorir la població que no pas per elaborar un projecte polític.

El pacte de no-agressió, signat a Marcoussis, es trencà el 4 de novembre, amb l'atac governamental contra posicions dels rebels. Malgrat la ruptura de l'alto el foc, ni els cascos blaus de la Missió de les

Nacions Unides (Onuci) ni els soldats francesos de l'Operació Licorne mouen un dit. Dos dies després, dos avions Sukhoi bombardegen un destacament francès a Bouaké i maten nou soldats. La resposta és immediata: el mateix Chirac, segons informa el diari *Le Monde*, ordena la destrucció de tota la minsa força aèria del Govern ivorià, formada per quatre avions i cinc helicòpters de combat.

La notícia de l'atac es propaga ràpidament pel país. La ràdio i la televisió oficials parlen de provocació, mentre que el diari *Soir Info* titula: "Intolerable". Les milícies de Gbagbo passen a l'atac, en especial a Abidjan, on es dediquen a saquejar tot el que és francès: habitatges, botigues, seus d'empreses... Fins i tot es denuncien diverses violacions. A París, el president Chirac segueix amb atenció la crisi a la que havia estat la joia colonial de França a l'Àfrica.

Trencada la neutralitat, els soldats de l'operació Licorne ocupen l'aeroport, s'enfronten en algunes localitats a unitats militars governamentals i mouen els blindats pels carrers dels barris del nord d'Abidjan, cosa que fa creure per uns moments que preparen la detenció del president, que resideix en aquella zona. Protegits pels soldats francesos, milers de residents occidentals es dirigeixen a l'aeroport per sortir del país.

Mentre la diplomàcia francesa busca la mediació sud-africana i el suport occidental a les sancions contra el règim, el president del Parlament ivorià, Mamadou Koulibaly, esmenta la paraula maleïda: "Vietnam no va ser res comparat amb això", declara Koulibaly. A Vietnam va caure el país més poderós de la Terra, els

El president de Costa d'Ivori, Laurent Gbagbo, té el suport de bona part dels ivorians del sud, i acusa el president francès, Jacques Chirac, de no ser un àrbitre imparcial, ja que dóna suport a la guerrilla establerta al nord del país.

Estats Units, però vint anys abans havia caigut França, després de ser derrotada per Ho Chi Minh a la batalla de Dien Bienphu.

L'ombra de Vietnam. Comparar Costa d'Ivori amb Vietnam és, sense dubte, una exageració. Gbagbo no disposa d'una àmplia base social ni d'un exèrcit amb cara i ulls, i França no és vista com un ocupant per la comunitat internacional. Però sí que pot quedar atrapada en un conflicte complex, que és percebut pels dirigents africans com un factor de desestabilització regional. Un conflicte que pot durar mesos i eternitzar-se, perquè no hi ha indicis que les dues parts, el president i els rebels, estiguin disposats a cedir. "No és pot fer res amb ell, però tampoc sense ell", comentava l'aleshores ministre d'Exteriors francès, Dominique de Villepin, artífex dels acords de Marcoussis, referint-se a Gbagbo. Amb els rebels, tampoc es poden fer gaires coses: estan dividits entre els seguidors de Guillaume Soro i els que obeeixen Ibrahim Coulibaly, conegut per I. B., i es negen a desmobilitzar-se, tal com estableixen els acords de pau.

El president, molt hàbil a manipular els recels antifrancesos dels ivorians, repeteix constantment que va ser elegit. Oblida, però, que la llei electoral impedia presentar-se a Alassane Ouattara, un exfuncionari del Banc Mundial respectat pels musulmans del nord. Ouattara no es pot presentar perquè els seus pares no van néixer a Costa d'Ivori, i la llei electoral demana un pedigrí d'ivoritat al candidat. Una exigència, anterior a l'arribada de Gbagbo al poder, que va ser inclosa en la llei electoral per barrar el pas a Ouattara, un polític ben vist pels Estats Units.

Així, Chirac es troba entre uns rebels desacreditats -I. B. té causes pendents a França- i un president crescut, però sense legitimitat, per més que la reclami. Amb el paper d'àrbitre, assignat per les Nacions Unides, ha de buscar la conciliació per intentar, almenys, que el conflicte li causi el mínim desgast, i no es converteixi en el Vietnam que pronostica el polític ivorià. Si queda atrapat en la guerra, Chirac pot perdre part del prestigi guanyat per la seva oposició a la política del president dels EUA, George Bush, d'ús de la força contra l'Iraq.

En canvi, la resolució del conflicte milloraria la credibilitat de França a l'Àfrica, malmesa després de la catàstròfica gestió del genocidi de Ruanda que va fer el president François Mitterrand. Una síndrome de Ruanda que ha marcat les relacions de París amb el continent, i especialment amb els països del Grans Llacs. A Ruanda van morir l'any 1994 prop de 800.000 persones, segons les Nacions Unides, a mans dels extremistes hutus, ben relacionats amb França, que van llençar una operació per exterminar tots els tutsis i els hutus moderats.

I de pas, si es resol el conflicte, França recuperaria un mercat cabdal per als interessos de les seves empreses. Costa d'Ivori no és la Suïssa d'Àfrica, ni mai va ser-ho malgrat ser batejada així, però sí que és, juntament amb Nigèria, el país amb més potencial econòmic de la regió, vedat, fins ara, de les multinacionals franceses. La pèrdua del mercat, o la seva substitució per les nord-americanes, com pretenia Gbagbo, pot ser una tragèdia per a França.

Antoni Castel